

Natuurwinkel stopt aanvoer uit bezette gebieden

Niet echt uit Israël

Het staat op het etiket: Produce of Israel. Maar het is niet zo. Het komt uit een gebied dat door Israël is bezet. Dat is iets heel anders. Mieke Zagt van ICCO sprak er de keten van Natuurwinkels op aan. Inmiddels is dit biologische fruit uit de illegale joodse nederzettingen van de schappen verdwenen. Maar nu de Israëlische wijn in de Hema. Komen die druiven niet voor een deel van de wijngaarden op de bezette Golan-vlakte?

Door Jan Bom

Fotografie door Chris de Bode

Mieke Zagt van ICCO: "Ik koop die Israëlische wijn uit de Hema niet, als ik niet zeker weet of de druiven uit bezet gebied komen."

Toen de buik van Mieke Zagt (1966) meer en meer opbolde, stapte ze wat vaker de Natuurwinkel binnen. De winkel staat bij haar om de hoek, in de Amsterdamse Jordaan. "Met een kindje op komst denk je toch wat meer na over voeding dan anders." En toch viel haar oog niet op de voedingskwaliteit van alles wat ze daar zag staan, maar op een etiketje. 'Produce of Israel', stond er op. En dat kon gewoon niet waar zijn, wist de senior-medewerkster Midden-Oosten van de ontwikkelingsorganisatie ICCO. Ze reist al jaren door de bezette gebieden op de Westelijke Jordaanoever en heeft daar de agrarische productie van joodse kolonisten gezien. "Het is daar zo vruchtbaar, langs die rivier. Er groeien avocado's, meloenen, cherry tomaatjes, aardbeien, koriander, rucola, dadels, olijven... Maar op de verpakking zie je niet staan 'Produced under the Palestinian Authority'. De producten worden vaak doorgevoerd naar Israël en daar ingepakt, herverpakt of gemengd. Pas dan worden de producten naar de Europese Unie geëxporteerd."

Zwangerschapsverlof of niet, de actievoerster in Zagt kwam boven drijven. Met goedvinden van het ICCO zette ze zich samen met de mensenrechtenactiviste Adri Nieuwhof aan het schrijven. Kon de Natuurwinkel, een keten van meer dan zeventig biologische supermarkten in Nederland, haar garanderen dat hun Israëlische groente en fruit niet afkomstig waren uit een van de joodse nederzettingen op de westelijke Jordaanoever? Zagt: "De Natuurwinkel verwees ons door naar haar importeur, Udea in Veghel. Omdat Udea geen duidelijk antwoord gaf, hebben we Palestijnse en Israëlische organisaties benaderd om ook brieven naar deze importeur te schrijven, met het verzoek producten uit de nederzettingen op bezet Palestijns gebied te boycotten. Ook de ambassadeur van de PLO in Den Haag schreef een ondersteunende brief. Samen met de voorzitter

van een Ander Joods Geluid gingen we uiteindelijk op bezoek bij Udea. Directeur Erik Jan van den Brink beloofde binnen enkele weken een antwoord te zullen geven. En dat heeft hij gedaan. Er zullen in de Natuurwinkels geen producten meer verkocht worden, die afkomstig zijn van de illegale joodse nederzettingen."

Zelftucht harder

Het is een bijzondere overwinning, want de altijd gevoelige discussie over producten uit de bezette gebieden leidde nooit eerder tot praktische maatregelen. Dat het Zagt wel lukte, heeft duidelijk te maken met de strengere naleving op regels die de herkomst van biologische producten aan de consument garanderen. Om de consument te beschermen moet bij biologische producten de producent op het etiket vermeld worden. Deze zelftucht blijkt harder te zijn dan alle politieke stellingnames bij elkaar. Mieke Zagt: "Dit jaar maakten de ministers van Buitenlandse zaken, Economische Zaken, Financiën en Landbouw duidelijk aan de Tweede Kamer dat goederen die in Golan, op de Westelijke Jordaanoever of in Gaza worden geproduceerd niet als 'Produce of Israel' verkocht mogen worden. Zij baseerden zich ook weer op eerdere uitspraken. Al in 2004 bevestigde het Internationaal Gerechtshof in Den Haag de illegaliteit van de nederzettingen en van de muur die op bezet Palestijns gebied is gebouwd."

Ze vervolgt: "Daarom zijn producten uit Israël die gemengd worden met producten uit de nederzettingen en met het Israël-etiket verkocht worden, niet koosjer. Israël trekt zich niets aan van de Europese regelgeving. Maar toch gaat het gewoon door. De enige die het kan controleren, is de douane. Maar waar moet de douane naar kijken, als alles via Israël binnenkomt en de oorspronkelijke afkomst van niet-biologische landbouwproducten niet duidelijk vermeld staat? De Europese Commis-

Produce of Israel?

sie heeft dit jaar nog eens bekrachtigd dat de herkomst duidelijk moet zijn van alle verse producten en van wijn. Als de herkomst niet op het etiket vermeld staat, zoals bij biologische producten verplicht is, dan moet de leverancier of de winkelier deze toch kennen. Je hebt als klant recht op antwoord.” Met dezelfde kennis in het achterhoofd benaderde directeur Van den Brink van Udea zijn Israëlische exporteur van biologische groenten en fruit, Agrexco, met een kantoor in Rotterdam. Het is geen kleintje, volgens Zagt. Onze eigen Economische Voorlichtingsdienst

(EVD) schatte de waarde van deze exporteur begin dit jaar op 30,7 miljoen euro. Zagt: “Agrexco is verantwoordelijk voor 60 tot 70 procent van alle export van agrarische producten uit de nederzettingen en is bovendien voor 50 procent eigendom van de Israëlische staat. Volgens de directeur van Udea mixte ook Agrexco groente en fruit uit Israël met producten uit de nederzettingen. Udea let nu wel op de juiste herkomst van haar biologische producten uit Israël en verkoopt geen producten uit de bezette gebieden meer.”

Niemand weet

Voor heel wat producenten met het etiket ‘Produce of Israel’ is er een groot economisch belang om de boel even ‘om te katten’, zoals dat in de autohandel heet. In 2006 bereikte de invoer van landbouwproducten uit Israël in ons land een bedrag van 198 miljoen euro, drie miljoen euro meer dan het jaar daarvoor en veertien miljoen euro meer dan in 2004. Een flink stuk van de export bestaat overigens uit bloemen, maar ook bekend fruit als van Jaffa en Carmel. Nogal wat producten uit Israël kennen een ‘nul-recht’ (0 procent) of een verlaagd invoerrecht van geen 10 maar slechts 6 procent, volgens douaneman C. Willems. “Wij kijken of er op de productsoort uit Israël een EUR-certificaat zit; een Eurtje, zoals wij dat noemen. Dat zit op nogal wat spullen. Daarnet had ik nog een vraag over bijoutherieën, die bleken ook vrij van invoerrechten te zijn.” Natuurlijk is niet de volledige landbouwpro-

Mieke Zagt met dochter Nora: “Fruit van Palestijnen kan nergens de grens over.”

ductie uit de bezette gebieden afkomstig, maar niemand kent de echte verdeling. De Europese Commissie verklaarde in 2001 dat het over alle Europese landen genomen om een ‘fraude’ van ruim 200 miljoen euro zou gaan. Ook weer: omdat er op producten van de Westelijke Jordaanoever, Gaza en Golan het etiket ‘Produce of Israel’ stond, terwijl deze gebieden niet het staatsrechtelijke eigendom van Israël zijn. Volgens Israël zijn de hoeveelheden uit de bezette gebieden veel lager. Waarom exporteren de Palestijnen niet zelf direct naar Europa? Dat kan niet in ‘Palestina’, zoals Mieke Zagt het nog steeds noemt: “De Palestijnen die nog wat landbouwgebiedjes bezitten, produceren noodgedwongen alleen nog voor eigen gebruik. Hun groenten en fruit kunnen nergens de grens over. Nederland hielp mee een haven voor de Gaza te bouwen. Er was al een gat gegraven en zelfs dat is door Israël kapot gebombardeerd. Op de Westelijke Jordaanoever is geen luchthaven voor direct internationaal transport. Alles moet via Israël lopen. De grensposten met de andere buurlanden, Jordanië en Syrië, worden door Israëlische militairen bewaakt. En Israël houdt de grenzen vaak dicht. Palestijnen kunnen voor weinig loon op de illegale nederzettingen werken, dat is het enige. Soms op het land dat vroeger van hun eigen familie was.”

Druiven van de Golan

Inmiddels wandelt Mieke Zagt met een stralende lachende dochter Nora door de Jordaan. Nog even, dan mag ze ook weer een wijntje. Bij wijze van voorpret dook ze de Hema in, een van haar favoriete warenhuizen. En jawel, wat moet zij er weer uit halen? Op het onderste schap vond ze een witte wijn met het etiket Premier, ‘bottled in Israel’, ‘een jonge witte

koosjere wijn gemaakt van de druiven Riesling en Semillon’. Niet eens de allergekoopste: 5,50 euro. Na haar succes in de biologische voeding kon de volgende brief niet uitblijven. Is deze wijn wel koosjer? Want Mieke Zagt weet: “In 1967 veroverde Israël de Golan op Syrië. Daarna bouwde Israël 33 nederzettingen voor ongeveer twintigduizend joodse pioniers. De Syriërs mochten niet terugkeren naar het vruchtbare en waterrijke gebied. Volgens onderzoek van de Britse organisatie War on Want komt meer dan eenderde van de Israëlische wijnexport uit Golan. Israëlische bedrijven zoals Barkan Wine Cellars en Carmel vermelden ook trots op hun website dat de druiven voor hun wijn op de Golan groeien of in Judea op de Westelijke Jordaanoever. Barkan verkoopt wijn aan de Hema. Dat is dus die Premier wijn. “Daarom vroegen wij de Hema, zoals eerder de Natuurwinkel en Udea, of zij kan garanderen dat hun Premier wijn niet uit de nederzettingen komt. Het eerste antwoord is al binnen. De Hema antwoordde dat hun wijn afkomstig van Barkan niet uit bezet gebied komt, maar van kibboets Hulda, die vlak bij Tel Aviv ligt. Hoe kan dat? Barkan heeft sinds enkele jaren een nieuw productiecentrum ingericht, na veel kritiek op haar productiehale in de nederzetting Ariel. Maar op de site van Barkan staat toch vermeld dat zij hun druiven onder andere uit Golan en Judea betrekken... De Hema zou, net als Udea, haar producenten moeten aanspreken op duidelijkheid over de herkomst van producten. Hema zou moeten weigeren wijn uit Israël in te kopen als zij niet zeker weet of deze uit bezet gebied komt.”

